

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ο΄

ΤΕΥΧ. Α΄

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1993

ΑΡΙΘ. 15

Eleuterio F. Fortino, **BESA E KRISHTERE – DER GLAUBE DER CHRISTEN – LA FEDE CHRISTIANA**. Ein albanischer Katechismus (Sussidi Catechetici 5), Roma: Circolo italo-albanese di cultura 1992 (Si stampi: Monastero Esarchino di Santa Maria Grottaferrata), 187 σελ.

Πρὸ καιροῦ περιήλθε στὰ χέρια μου τὸ παρὸν βιβλίο, τὸ ὁποῖο διανέμεται στὴ Γερμανία δωρεάν ὑπὸ ὠρισμένων ρωμαιοκαθολικῶν κύκλων.

Τὸ βιβλίο εἶναι γραμμένο σὲ ἀλβανικὴ γλῶσσα μὲ ἀντίστοιχη μετάφραση στὴν ἰταλικὴ καί, συμφώνως πρὸς ὅσα λέγονται στὸ γερμανικὸ Πρόλογο, ἀφορᾶ στοὺς Ἀλβανούς, οἱ ὁποῖοι μετανάστευσαν στὴ Γερμανία ἢ Ἰταλία (σ. 5). Ἐκ τοῦ τίτλου καὶ τοῦ Προλόγου αὐτοῦ ἀποκομίζει ὁ ἀναγνώστης τὴν ἐντύπωση, ὅτι πρόκειται γιὰ ἐνίσχυση ἐν τῇ πίστει Ἀλβανῶν χριστιανῶν ρωμαιοκαθολικῆς ὁμολογίας. Κατ' οὐσίαν ὅμως τὸ βιβλίο ἀποτελεῖ **Κατήχηση Προσηλυτισμοῦ ὀρθοδόξων χριστιανῶν στὸ Ρωμαιοκαθολικισμὸ καὶ οὐσιαστικὴ καὶ ἔμπρακτὴ ἐνίσχυση τῆς Οὐνίας**. Τοῦτο προκύπτει ἐκ περισσοτέρων στοιχείων. Ἐνδεικτικῶς μόνον ἀναφέρω:

Οἱ δέκα εἰκόνες τοῦ βιβλίου εἶναι ὅλες ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου προελεύσεως, οἱ περισσότερες δὲ ἐξ αὐτῶν περιέχουν καὶ ἀνάλογες ἐπιγραφές. Κατὰ τὴν ἐξήγηση τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἀποφεύγεται, προφανῶς σκοπῶν, ἡ φράση *Filioque* (σ. 15), ὅταν ὁμοῦς γίνεται λόγος περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἢ ἐκπόρευση προσδιορίζεται «*del padre per il Figlio*» (ἐκ τοῦ Πατρὸς δι' Υἱοῦ, σ. 37)· λίγο δὲ κατωτέρω διδάσκει, ὅτι ὁ Πάπας τῆς Ρώμης «*insegnano la verita evangelika*» (διδάσκει τὴν εὐαγγελικὴ ἀλήθεια) [σ. 41. Βλ. καὶ σ. 47: «*L' intera chiesa cattolica è unita nella stessa fede, con gli stessi sacramenti e per mezzo dei vescovi con il Papa*» (ὀλόκληρος ἡ καθολικὴ ἐκκλησία εἶναι ἠνωμένη διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως καὶ τῶν αὐτῶν μυστηρίων μέσῳ τῶν ἐπισκόπων μετὰ τοῦ Πάπα)]. Ἐξῶφθαλμη εἶναι ἐπίσης ἡ χρῆση ὀρθοδόξου ὀρολογίας καὶ θεολογικῆς σκέψεως στὸ δευτέρω κεφάλαιο τοῦ βιβλίου (II. «*La vita spirituale*»), ὅπου σὲ μὴ πρώτη ἐνότητα ἐπεξηγούνται τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴν ἐπόμενη δευτέρῃ ἐνότητα περιέχον-

ται στοιχεῖα γιὰ τὴ Βυζαντινὴ Λειτουργία («*La Liturgia Bizantina*», σ. 58 ἐξ. καὶ 96 ἐξ.). Εἶναι περιττὸ νὰ διερωτηθεῖ κανεὶς ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ, πρὸς τί ἢ ἐξήγηση τῆς βυζαντινῆς Λειτουργίας, ἐὰν τὸ βιβλίο ἀπέβλεπε στὴν κατήχηση ρωμαιοκαθολικῶν πιστῶν; Ὅτι πρόκειται γιὰ ἀπαράδεκτη οὐνιτικὴ προπαγάνδα, ποὺ ἐξαπολύεται μάλιστα ἐν ἔτει 1992 (χρονολογία ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου), ἦτοι μετὰ τὶς πολλαπλῆς καὶ ἔντονες διαμαρτυρίες τόσο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅσο καὶ ὀλόκληρης τῆς Ὀρθοδόξιας κατὰ τῆς Οὐνίας, εἶναι περιττὸ νὰ λεχθεῖ. Τοῦτο τὸ πληροφορεῖται καὶ ὁ ἀναγνώστης ἐμμέσως μὲν πλὴν σαφῶς, ὅταν σὲ παράρτημα τοῦ βιβλίου παρατίθενται τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως καὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν» μόνον στὴν ἀλβανικὴ γλῶσσα, ὅπως αὐτὰ ἔχουν ἐκτυπωθεῖ ὑπὸ τῆς Αὐτοκεφάλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας (Τίρανα 1961), τῆς Ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων Ἀλβανῶν τῆς Ἀμερικῆς (Βοστώνη 1941) καὶ τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Κοσσυφοπεδίου (Ζάγκρεβον 1987). Ἀπὸ τὴν παράθεση τῶν κειμένων αὐτῶν στὴν τρόπον τινὰ ἐπίσημη ὀρθόδοξη μορφή τους ἐξάγεται, ὅτι τὸ βιβλίο ἀφορᾶ ὄχι μόνον σὲ τυχὸν οὐνίτες Ἀλβανούς, ἀλλὰ καὶ στοὺς ὀρθοδόξους· ἐπὶ πλέον ὄχι μόνον σ' αὐτοὺς ποὺ διαμένουν στὴν Ἰταλία καὶ τὴ Γερμανία, ὅπως ἀναφέρεται στὸ γερμανικὸ Πρόλογο, ἀλλὰ καὶ στοὺς διαβιούντες στὴν Ἀλβανία, στὸ Κόσσοβο καὶ στὶς ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς. Πρέπει συνεπῶς νὰ θεωρηθεῖ βέβαιον, ὅτι τὸ βιβλίο αὐτὸ διανέμεται καὶ στὶς χώρες αὐτές. Τοῦτο προκύπτει καὶ εὐθέως ἐξ ὧν λέγονται στὸν Πρόλογο (σ. 5) ἢ, ὅταν στὴ συνάφεια αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα σημεία τοῦ βιβλίου γίνεται λόγος γιὰ τὴν κοινὴ πίστη τῶν Ἀλβανῶν «Ὀρθοδόξων καὶ Καθολικῶν» στὶς ἐν λόγω γεωγραφικῆς περιοχῆς (βλ. π.χ. σ. 179).

Ἀφορμὴ γιὰ τὴ δημοσίευση τῶν γραμμῶν αὐτῶν μοῦ ἔδωσε ἡ εἶδηση τελευταία στὸν ἡμερησιο γερμανικὸ τύπο, ὅτι ὁ ρωμαιοκαθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος Θαδδαῖος Κοντρουσίεβιτς, ἐκπρόσωπος τοῦ Πάπα στὴ Ρωσία, ζήτησε «νὰ γίνῃ ἐπεξεργασία κατηχήσεων» στὴ ρωσικὴ γλῶσσα μὲ βάση «μεταφράσεις ἐργων ἀπὸ δυτικῆς χώρας». Βασικὰ δὲν μπορεῖ νὰ φέρεται κανεὶς ἀντίρρηση στὸ δικαιολογημένο αὐτὸ αἷμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ὅμως μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀντιτεθεῖ, ἂν πρόκειται νὰ γραφοῦν «κατηχήσεις» ὅπως αὐτῇ, ποὺ ἔγραψε ὁ κ. Φορτίνο, ὁ ὁποῖος μάλιστα συγκαταλέγεται στὰ ρωμαιοκαθολικὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ποὺ διεξάγει τὸν ἐπίσημο θεολογικὸν διάλογο μὲ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἡ ἐν λόγω Ἐπιτροπὴ (μαζὶ μὲ τὸν κ. Φορτίνο), ἀλλὰ καὶ κύκλοι τοῦ Βατικανοῦ διατείνονται, ὅτι δὲν ἐπικροτοῦν τὴν Οὐνία καὶ ὅτι καὶ οἱ ἴδιοι διαβλέπουν στὸ σημεῖο αὐτὸ ἓνα σοβαρὸ κώλυμα γιὰ τὴν προσέγγιση τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπορρίπτονται τὴν Οὐνία ὄχι μόνον λόγοις, ἀλλὰ καὶ ἔργοις;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΤ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἰνστιτούτο Ὀρθοδόξου Θεολογίας
τοῦ Παν/μίου Μονάχου